

Yayın Geliş Tarihi: 10.12.2021
Yayına Kabul Tarihi: 01.09.2022
Online Yayın Tarihi: 30.09.2022
http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.1034988

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 24, Sayı: 3, Yıl: 2022, Sayfa: 1181-1202
E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

MEKÂNIN SUÇA YANSIMASI: KENTSEL MEKÂN VE ÇOCUK SUÇLULUĞU İLİŞKİSİ

Radiye Canan BAĞIŞ*

Öz

Bu çalışma çocuk suçluluğu olgusunu kentleşme ve kentsel mekân üzerinden değerlendirmektedir. Bu çalışmada kentsel mekân ve çocuk suçluluğu ilişkisinin sosyolojik boyutunun açıklanması amaçlanmaktadır. Çalışmada kent kavramından hareketle kentleşme ve kentlileşme olguları irdelenmekte, çocuk suçluluğu kavramına değinilmektedir. Ayrıca kentleşme sürecinin çocuk suçluluğuna neden olan yönleri ortaya konulmaktadır. Bu bağlamda, göç, gecekondu ve yoksulluğun çocuk suçluluğu üzerindeki etkisi tartışılmaktadır. Araştırma kuramsal olarak sosyal düzensizlik teorisine dayanmaktadır. Mekânda göçün, farklı kültür ve etnik özellikteki insanların olması, sosyo-ekonomik statünün yetersizliği, kentsel etkileşimin sağlanamaması, sosyal denetimin etkili bir şekilde yapılamaması sosyal düzensizliği yaratmakta bu durum çocuk suçluluğuna neden olmaktadır. Çalışmada mekânın suça yansımalarının bir sonucu olarak çocukların suç kültürüne maruz kalmalarının çocukları suça yönlendirdiği, çocuk suçluluğunun mekân üzerinden yeniden ürettiği ortaya çıkmaktadır. Bu araştırma kentsel mekânın çocuk suçluluğunu nasıl etkilediğini yansıması açısından önemli görülmektedir. Çocuk suçluluğu ile mücadele etmek için göçlerin kontrol altına alınması, gecekondu ve çöküntü bölgelerinin iyileştirilmesi, yoksul hanelere gelir ve istihdam desteği sağlanarak çocukların çalışma hayatından, yasadışı işlerle uğraşmaktan çekilmesi ve eğitime yönlendirilmesi, kentsel mekânların ıslah edilerek güvenli mekânlara dönüştürülmesi, suç işleme yoğunluğunun fazla olduğu sıcak noktalarda denetim mekanizmasının artırılması, madde kullanımı ve satışı ile mücadele edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Suçluluğu, Kent, Kentleşme, Kentsel Mekân, Sosyal Düzensizlik Teorisi.

REFLECTION OF THE PHYSICAL ENVIRONMENT ON CRIME: THE RELATIONSHIP BETWEEN URBAN SPACE AND JUVENILE DELINQUENCY

This study examines the phenomenon of juvenile delinquency in relation to urbanization and urban space. The purpose of this study is to explain the sociological

* Bu makale için önerilen kaynak gösterimi (APA 6. Sürüm):

Bağış, R. C. (2022). Mekânın suça yansımaları: Kentsel mekân ve çocuk suçluluğu ilişkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (3), 1181-1202.

* Dr. Öğr. Üyesi, Antalya AKEV Üniversitesi, İnsani Bilimler Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, ORCID: 0000-0001-6748-1003, rcananb@gmail.com.

dimension of the relationship between urban space and juvenile delinquency. In the study, the phenomena of urbanization and becoming urbanized are examined based on the concept of the city, and the concept of juvenile delinquency is discussed. Furthermore, the aspects of the urbanization process that lead to juvenile delinquency are revealed. In this context, the effects of migration, slums, and poverty on juvenile delinquency are discussed. The research is theoretically based on the social disorder theory. Migration, people from different cultures and ethnic characteristics, the inadequacy of socio-economic status, inability to provide urban interaction, and ineffective social control result in social disorder, which in turn leads to juvenile delinquency. In the study, it is revealed that being exposed to a culture of crime leads children to crime as a result of the reflection of space on crime, and juvenile delinquency is reconstructed through space. This research is considered important in terms of underlining how urban space affects juvenile delinquency. In order to tackle juvenile delinquency, it is suggested to control immigration, improve slums and depression areas, provide income and employment support to poor households, prevent children from working and engaging in illegal activities and direct them to education, rehabilitate urban spaces and transform them into safe places, increase control mechanisms in hot spots where the crime rate is high, and fight against the use and sale of drugs.

Keywords: *Juvenile Delinquency, City, Urbanization, Urban Space, Social Disorder Theory.*

GİRİŞ

Suç her toplumda görülen bir olgudur. Suçun toplumda nasıl oluştuğu ve nasıl sürdüğü, toplum için sonuçlarının neler olduğu, toplumda neden bazı bireylerin suç davranışında buldukları, onların bu davranışlarının toplumu nasıl etkilediği sosyolojinin ilgisini çeken alanlardan biridir. Erman'ın belirttiği gibi, suç toplumsal bir olgu olmakla birlikte, suçun mekânsal boyutunun da önemi vardır (Erman, 2007, s. 30). Mekânın fiziksel yapısı ve mekân içerisinde yaşayan bireylerin sosyal davranışları suçu özendirici ve işlenir hale getirebilmektedir. Suç kendini mekân içerisinde besleyebilmektedir.

Kent ve suç kavramları birbirleriyle bağlantılıdır. Suç kentlerin en önemli sorunlarından birisidir. Nüfus yoğunluğu suçun ortaya çıkmasında etkili olmakta, göç suçu arttırmaktadır (Ackerman, 1998). Kentlere yapılan göçlerle birlikte kentlerin nüfusu büyümekte, kentler heterojen hale gelmektedir. Kentin karmaşık yapısı insanları yabancılaştırmakta ve yalnızlaştırmaktadır. Yabancılaşma ve yalnızlık duygusu insanları suça yöneltebilmektedir. Kente göçle gelenler kent kültürüyle uyumsuzluk sorunu yaşayabilmekte, kent kültürüne uyum sağlayamayanlar sosyal denetimin yetersiz olmasıyla başıboş kalmaktadır. Kentsel norm ve değerleri benimseyemeyen insanlar kentleşmeye ayak uyduramamaktadır. Öyle ki, Durkheim “kentleşmenin önlenemez bir biçimde daha fazla suçluluğa sebep olduğunu” (Aksoy, 2007, s. 12) açıkça söylemektedir.

Suçun tanımını, nedenlerinin ne olduğunu açıklamaya yönelik teoriler bulunmaktadır. Bunlardan biri bireysel faktörlerle suçu açıklamaya yöneliktir. Bu

teoriler suçun sebebinin konumlandığı yerin birey olduğunu belirtmektedirler (Dolu, 2012, s. 12).

Suç u açıklamaya yönelik olarak işlevselci yaklaşım sosyal düzenin önemine vurgu yapmaktadır. Toplumsal değerler ve normların bireyler tarafından içselleştirilip benimsenmesi, toplumsal kurumların işlevlerini yerine getirmesi sosyal düzeni sağlamaktadır. Değerlerin değişip dönüşmesi, normların kabul edilemez hale gelmesi, değerlerin bireylerce önemsenmemesi ve sosyal düzeni sağlayan kurumların değişmesi ya da çözülmesi durumunda sosyal düzensizlik hali olan anomi ortaya çıkmaktadır. Suç da bir anomi hali olarak düzensizlik ve işlevsizlik durumlarında ortaya çıkmaktadır (Kızmaz, 2005 akt. Sarı, 2013, s. 183-184).

Bireyi içinde yaşadığı toplumla ve diğer insanlarla etkileşimleri ekseninde değerlendiren sosyal etkileşim teorilerine göre suçlu insanlarla etkileşim halinde bulunan insanlar diğer insanlara oranla daha fazla suç işlemektedir (Dolu, 2012, s. 12). Bu yaklaşımı savunan sosyologlar sapma ve suç u kurulmuş bir olgu olarak ele alırlar. Etkileşimciler bir davranışa ne zaman sapkın tanımlaması yapıldığını ve neden bazı gruplara sapkın etiketlemesi yapılırken bazılarının sapkın olarak etiketlenmediğini araştırırlar (Oktik, 2013, s. 21).

Çatışmacı yaklaşımda suç u olgusu ekonomik alt yapı doğrultusunda değerlendirilmektedir Suç u çatışma ekseninde tanımlayan teorilere göre toplumda rekabet halinde olan sınıfların sosyal eşitsizliklerden kaynaklı çatışmaları suç u doğurmaktadır (Burkay, 2009, ss. 295-296).

Suç u çevre eksenli açıklayan teorilerin önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bu teorilerde suç u doğurma ve suç u kolaylaştırma bakımından sosyal ve fiziki çevrenin birey üzerindeki etkileri ele alınmaktadır (Dolu, 2012, s. 12). Bu çalışmada suç un çevre eksenli olarak açıklanmasından hareket edilmekte, sosyal düzensizlik teorisi temel alınmaktadır. Sosyal düzensizlik teorisi yüksek suç oranlarını suç un işlendiği bölgenin özelliklerine göre açıklamaktadır (Düzgün, 2007, s. 5). Bu bağlamda sosyal ve fiziki özellikleri kötü olan, sosyal düzensizliğin ve suç un yoğun olduğu bölgelerde yaşayan çocukların, sosyal ve fiziki çevre koşulları elverişli, sosyal organizasyona sahip ve suç oranlarının düşük olduğu bölgelerde yaşayan çocuklara oranla suç a karışma olasılıklarının daha yüksek olduğunu söylemek mümkün olmaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Kent, Kentleşme ve Kentleşme Kavramları

Kent ile suç luluk birbirleriyle ilişkili kavramlardır. Suç oranları kentlerde köylere oranlara daha yoğun olarak görülmektedir. Kentleşme ve çocuk suç luluğu ilişkisini anlayabilmek için öncelikle kent, kentleşme ve kentleşme kavramlarına değ inmek gerekmektedir.

Kentle ilgili çeşitli tanımlar yapılmaktadır. Kentbilim terimleri Sözlüğü'nde kent tanımı şöyle verilmektedir:

“Sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidişgeliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşlarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi” (Keleş, 1998, s. 75).

Kentler heterojen ve bütünleşmiş topluluklardır. Kentlerde insanlar sosyo-ekonomik ve kültürel olarak farklılaşmakta, çeşitli etnik kimlikten insanlar bir arada yaşamaktadır. Çeşitli meslek grupları ortaya çıkmakta ve mesleki uzmanlaşma söz konusu olmaktadır. Kentlerde sınıfsal farklılaşmalar görülmekte ve sınıflar arasında toplumsal hareketlilik yaşanmaktadır. Kentlerde sosyal kontrol, akraba ve arkadaş kontrolü gibi kontrol zayıftır (Görmez, 1997, s. 10; Kıray, 1998, s. 17; Kızılçelik, 2000, s. 120).

İşbölümünün kent nüfusunda yarattığı çok geniş çeşitlilik, kentliler arasında toplumsal bağların oldukça zayıf olmasına koşuttur. Kentli nüfusun yoğunluğu, bir kişinin, diğerini yakından ve derinlemesine tanımasını imkansızlaştırır. Toplumsal ilişkiler anonimleşir ve gayrişahsileşir, yüzeysel, kısa ömürlü ve kısmi bir hal alır. Bu ilişki şekli, toplumda bireyi yalnızlaştırır, kayıtsızlaştırır ve güvensizleştirir. Bunun sonucunda, şehir yaşamı toplumsal sapmaları kolaylaştırır (Tekeli, 1982, ss. 315-316).

Kentleşme kavramı bir değişim sürecini ifade etmektedir. Dar anlamıyla kentleşme kentlerin ve nüfusun sayısal olarak büyüme yönünde değişimini ifade etmekte, “kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artması” (Keleş, 1983, s. 6) olarak tanımlanmaktadır. Kentleşme toplumların yapısal değişmelerinin en dikkat çekici halidir. Kıray'a göre kentleşme, öncelikle tarımdan kopan büyük bir nüfusun köy dışında, sanayi ve karmaşık örgütlerde, kentlerde geçimini sağlamaya ve yaşamaya başlamalarıdır. Yapısal değişiklikler insan ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi ve değişmesini içermektedir. Bu değişiklik işyeri/konut yapıları, sokak ve ulaşım araçlarını değiştirmesi kadar, kişilerin davranış, düşünüş ve heyecanlarını değiştirmesi demektir (Kıray, 1998, s. 141).

Kentleşme sürecinde kent kültürü olarak adlandırılabilir kimi davranış biçimleri, tutum ve değerler oluşmaktadır (Altuğ, 1989, s. 8). Kent kendine özgü bir yaşam tarzı yaratmaktadır. Kente gelen nüfus kente özgü yaşam tarzına ayak uydurmak için kente özgü davranış biçimleri kazanmaktadır. Kentleşmenin neticesinde kentleşme olgusu ortaya çıkmaktadır. Erkut'un belirttiği gibi, kentleşme kentleşme akımı sonucunda toplumsal değişimin, bireyin davranış şekli, değer yargıları ve yaşam tarzında yarattığı değişiklikleri ifade eden bir süreçtir. Kentleşme süreci, bireyin kente özgü işlerde çalışmasını, kente özgü davranış biçimlerini benimsemesini, kentin sunduğu olanaklardan yararlanmasını içermektedir (1991, s. 60).

Kentleşme sürecinde önceden kentli olmayan bir kesim, kentli olacaktır. Bir yaşam tarzından diğerine geçilecektir. Bir değer sisteminden diğerine geçerken kişinin önemli kişilik sorunları yaşayacağı ve sapkın davranışları hızlandıracağı savunulmaktadır (Tekeli, 1982, s. 317).

Çocuk Suçluluğu Olgusu

Batı literatüründe “Juvenile Delinquency” terimiyle açıklanan, “reşit olmayanın suçluluğu” olarak çevrilebilen terim, Türkiye’de “Çocuk Suçluluğu” olarak kullanılmaktadır. Suçun çocukluk ve ergenliğin de önemli bir bölümünü içine alan dönemde işlenmesi durumunda çocuk suçluluğundan bahsedilmektedir (Polat, 2002 akt. Ereş, 2009, s. 159). Suç davranışı yasaların yasakladığı ve cezalandırdığı davranıştır. Bağış’ın ifade ettiği gibi “on sekiz yaşından küçüklerin toplumsal norm ve değerlerden sapan davranışlar sergilemesi ve bu sapan davranışların yasalara göre suç sayılması çocuk suçluluğu olarak tanımlanmaktadır” (2019, s. 204).

Çocuk suçluluğu, diğer suçluluk türlerinden çok fark içermese de çocuğun yetişkinliği ve toplum açısından ciddi sorunlar taşımasından dolayı oldukça kaygı vericidir (Tor, 2009, s. 47). Suça yönelen çocuk ailedeki ve toplumdaki düzensizliklerin bedelini ödemekte, sonra da topluma ödetmektedir (Yörükoğlu, 1989, s. 214). Ancak çocuklara suçlu damgası vurmak yerine çocukların suça sürüklendiklerini göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Suçluluk olgusunu araştıran uzmanlar arasında kalıtsal, biyolojik ve fizyolojik nedenler üzerinde duranlar olduğu gibi, duygusal, toplumsal ve yakın çevre etkenlerine ağırlık verenler de bulunmaktadır (Yavuzer, 1994, s. 81). Ergenlik, bazı kalıtsal nedenler, sağlık koşullarının iyi olmaması, yetersiz beslenme, zeka geriliği, fizik ve psikolojik yapısındaki aksaklıkların suç işlemeye elverişli bir ortamda suçlulukta etkili olabileceği belirtilmektedir (Konanç, 1974, s. 543; Tezcan, 2012, s. 89; Tor, 2009, s. 47).

Yapılan araştırmalar çocukların daha çok çevresel nedenlerin etkisiyle suça itildiğini göstermektedir. Çocuklar, çatışan aile, parçalanmış aile, aile gelirinin düşüklüğü, konut yetersizliği, aile büyüklüğü, aile kontrolünün yetersizliği, hatalı disiplin anlayışı, ailede ve akran grubunda suçlu ve madde/alkol kullanan bireylerin olması ve onların örnek alınması, ailenin ve çocuğun eğitim düzeyinin düşüklüğü, eğitim imkânlarının yetersizliği, sevgi yoksunluğu, çocuk istismarı, çocuğun erken yaşta çalışmak zorunda kalması, hızlı ve düzensiz kentleşme, onun ürünü olan gelir eşitsizlikleri, işsizlik, geleneklerin sarsılması, gecekondulaşma, göçlerin ortaya çıkardığı kültür çatışmaları, sosyo-kültürel etkinliklere katılımın yetersizliği, boş zamanların kötü değerlendirilmesi, kitle iletişim araçlarındaki suç içerikli programlar nedeniyle suça sürüklenmektedir (Akalin, 2000; Bağış, 2019; Konanç, 1974; Tezcan, 2012; Tor, 2009; Yörükoğlu, 1989).

Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Suçluluğu

Dünya geneline bakıldığında suça sürüklenen çocukların sayısında artış gözlenmektedir. 2003 yılı Dünya Gençlik Raporu 1990’lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri dışında dünyadaki bütün bölgelerde çocuk suçluluğunda artış olduğunu tespit etmiştir. Batı Avrupa’nın araştırmaya dahil edilen bölgelerinde 1980-90 yılları arasında çocuk suçluluğu %50 oranında artmıştır. 1995 yılından itibaren ise Batı Avrupa’nın bazı ülkeleri ile ABD’de çocuk suçluluğunun % 30 artışı söz konusu olmuştur. Bu suçluluk durumunun çoğu uyuşturucu ve alkolün yoğun kullanımından kaynaklanmaktadır. Afrika’da çocuk suçluluğunun artışı açlık, kötü beslenme, yoksulluk ve işsizlikle ilintilidir. Asya ülkelerindeki çocuk suçluluğu büyük oranda şehirlerde meydana gelmektedir. Asya’da gençlerin işlediği suçlardan uyuşturucu ve şiddet suçları ile kızların işlediği suçlarda artış dikkat çekicidir. Latin Amerika’da derinleşen krizlerle ilişkili olarak gençler ekonomik zorluk çekmektedirler. Bölgede genç işsizliği yaygındır. Evsiz çocuklarla ilintili olan çocuk suçluluğu akut bir sorundur (World Youth Report, 2003 akt. İmamoğlu, 2015, s. 34).

Çocuk suçluluğu Türkiye için de ciddi bir sorundur. Güvenlik birimlerine 2021 yılında gelen veya getirilen çocuklara yönelik istatistiki verilere göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların suça sürüklenme nedeniyle gerçekleştirdiği olayların sayısı 499319’dur. Veriler bu olaylarda çocukların 132943’ünün suça sürüklendiği yani kanunen suç sayılan bir eylemde bulunduğu iddiasıyla güvenlik birimlerine geldiğini göstermektedir. Suça sürüklenen çocukların %36,6’sına yaralama, %27,2’sine hırsızlık, %5,1’ine uyuşturucu/uyarıcı madde kullanmak, satmak/satın almak, %4,3’üne tehdit, %3,8’ine pasaport kanununa muhalefet suçları isnat edilmiştir (TÜİK, 2022). Gelişmekte olan ülkelerde çocuk suçlular, daha çok cana karşı suç işlemektedir. Ancak Türkiye’de hızlı kentleşme ve endüstrileşme süreci mala karşı suçların da artmasına neden olmuştur (Ayan, 2011, s. 140).

Kentleşme ve çocuk suçluluğu arasındaki ilişki değerlendirildiğinde suçun işlendiği yere ilişkin istatistiki veriler çocuk suçluluğunun kentlerde yoğunlaştığını göstermektedir. Bu bağlamda suçun işlendiği yere ilişkin önemli bir veri Devlet İstatistik Enstitüsü’nün (DİE) 1997 yılında yaptığı araştırmanın sonuçlarında bulunmaktadır. Bu araştırmaya göre kolluk kuvvetleri tarafından yakalanan 12-18 yaş arası ergenlerin ancak %7’si köylerde otururken %93’e yakını şehirlerde oturmaktadır. İslah evlerindeki hükümlü gençlerle ilgili istatistiklerin de DİE’nin yaptığı araştırmanın verilerini doğruladığı söylenebilir. İslah evlerindeki hükümlü gençlerin şehirde yaşayanların oranında 1980 yılından itibaren hızla artış olmuştur. 1980’den 1997’ye kadar hüküm giyen gençlerden şehirde yaşayanların oranı %33,5’den %74,2’ye çıkmıştır (Coşar, 2005, s. 285-286). Devlet Planlama Teşkilatı 1996 yılında, Türkiye’deki kent nüfusunun % 25’lerden, % 65’lere çıktığını ve bu oran ile dünyada en hızlı kentleşen ülke olduğunu tespit etmiştir. Bu durumda hızlı kentleşmenin kentsel alan ve çocuk ilişkisi yönünden olumsuz

sonuçlar doğurması kaçınılmazdır (DPT, 1996 akt. İmamoğlu, 2015, s. 25). Görüldüğü üzere kent nüfusunun artmasıyla birlikte çocuk suçluluğu da artmaktadır. Kentleşmenin hızlı bir şekilde gerçekleşmesinin çocukları suça sürüklemeye etkili olduğu söylenebilir.

2020 yılı Adalet Bakanlığı, Adli İstatistikler verilerine göre, “ceza mahkemelerinde toplam gelen dosyalardaki suça sürüklenen çocuk sayıları” iller kapsamında değerlendirildiğinde; suça sürüklenen çocukların sayıca en yüksek olduğu ilin %16,8 oranı ile İstanbul olduğu görülmektedir. İstanbul’u %6,3 oranı ile İzmir ve %6,1 oranı ile Ankara takip etmektedir. 2020 yılında suça sürüklenen çocuk sayısının bölgesel dağılımına bakıldığında; her 100000 çocuk nüfustaki suça sürüklenen çocuk sayısının 1958 ile en yüksek Ege Bölgesi’nde, en düşük suça sürüklenen çocuk sayısının 1005 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde olduğu görülmektedir (Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2020, s. 66-67).

Bu veriler Türkiye metropollerinde çocuk suçluluğunun daha yaygın olduğunu göstermekte, doğudan batıya göçün yaşandığına işaret etmektedir. Batı’da daha fazla olan çocuk suçluluğunun Güneydoğu Anadolu’da en az olması Ayan’ın ifade ettiği gibi, tesadüfi değildir ve sosyolojik olarak anlamlıdır. Batı bölgesi Türkiye’nin yoğun ve hızlı göç alan bölgesidir. Başta terör/şiddet ve ekonomik nedenlerden dolayı Doğu’dan Batı’ya kitlesel göçler yaşanmıştır. Göç alan yerlerde konut, altyapı, işsizlik, eğitim gibi toplumsal sorunlarla yüzleşilmiştir. Göçle gelenler gecekondu bölgelerinde kendi yaşam alanlarını oluşturmuşlardır. Bu insanların kente uyum sorunları ortaya çıkmış, işsizlik ve dışlanma yaşamaları onların kente aidiyetini engellemiştir. Bu sorunlar aile yapısını değiştirmiş ve aile içi rollerde değişime neden olmuştur. Eğitimden kopan, işsiz olan gençler başta uyuşturucu kullanımı olmak üzere, hırsızlık, yankesicilik, gasp, adam yaralama, adam öldürme gibi suça karışmışlardır. Büyük kentlerde sosyal kontrol mekanizmasının zayıf olması bu sürecin diğer tetikleyicisi olmuştur (2011, s. 75).

Görüldüğü üzere kentsel mekânlar çocuklar için suça uygun ortamlar oluşturmaktadır. Bu noktada kentsel mekanlarda çocuk suçluluğunun ortaya çıkmasına neden olan değişkenlerin sosyolojik suç kuramı kullanılarak açıklanması önem kazanmaktadır. Çocuk suçluluğunun kentleşme, göç, gecekondu/çöküntü alanları, yoksulluk, sosyal denetim eksikliği gibi değişkenlerle açıklanmaya çalışıldığı bu çalışmada sosyal düzensizlik kuramından hareket edilmektedir. Cömert ve Sevim’in (2017, s. 33) ifade ettiği gibi, bu kuram “suçun şehir alanlarının yansıması”dır.

Kuramsal Çerçeve

Sosyal Düzensizlik Kuramı

Suçluluğu açıklamaya yönelik olarak bireylerin biyolojik ve psikolojik özelliklerini dikkate alan birey temelli kuramlar bulunmaktadır. Ancak suçun

açıklanmasında bireylerin içinde yaşadıkları toplumun özellikleri daha belirleyici olmaktadır. Suçluluğu açıklamada sosyolojik bir yaklaşımı benimseyen sosyal düzensizlik kuramı suçluluğun ortaya çıkmasında sosyal mekân ve koşulların etkisi üzerinde durmaktadır.

Suçlu davranışı açıklayan kuramlardan kentsel yapıyı toplumsal bir boyut olarak ele alan kuramlar Şikago Okulu diye bilinen Ekolojik Kuramın varsayımlarından yola çıkmaktadırlar. Ekolojik yaklaşım insan davranışlarını anlamaya yönelik araştırmalarda insanın doğal çevresinin bağlam olarak ele alınması gerektiğini vurgular. Kentin mekansal biçim edinme şekliyle toplumsal ilişki ve davranışların ilişkilendirilmesi, kent ve kırsala özgü farklılaşan yaşam kültürü özellikleri gibi konulara odaklanmaktadır (Ümit, 2007, s. 97).

Şikago Okulunun üyeleri, bireyin davranışlarını şekillendiren başlıca ögenin çevre olduğundan hareket etmektedirler. Kentlerin gelişmesiyle birlikte kentsel çevrenin bireyin davranışlarını yönlendirdiğini belirten bu okulun üyeleri, kentlerde farklı ilgi alanlarına yönelik farklı yerleşim merkezlerinin (mahallelerin) üretildiğini kabul etmektedirler (Haralambos ve Holborn, 1991 akt. Oktik, 2013, s. 18).

Şikago Okulunun önemli isimlerinden Burgess, kenti meydana getiren bölgeleri sosyoekonomik ve demografik özelliklerine göre incelemiş ve kentin ortak merkezli iç içe geçmiş çemberlerden meydana geldiğini ortaya koyan “Yoğunlaşma Bölgeleri Modeli” adlı bir kent modeli geliştirmiştir. Bu modele göre kentin en merkezi konumu iş ve sanayi bölgesinin bulunduğu bölgedir. Hemen onu çevreleyen ikinci bölge suçun en yoğun olarak görüldüğü, yaşam kalitesinin düşük olduğu, çevredeki fabrikalarda çalışan göçmenler ile ekonomik olarak kötü durumda olan işçilerin yaşadığı, sağlıksız konutların bulunduğu ve çok hızlı bir nüfus hareketinin olduğu geçiş bölgesidir. Daha dıştaki çemberde işçi evlerinin bulunduğu bölge ve sonrasında daha kaliteli evlerin bulunduğu bölge ve son halkada uzun mesafe yolculuk yapanlar bölgesi, banliyölerin uydu kentlerin olduğu bölge yer almaktadır (Başbüyük ve Karakuş, 2012, s. 50).

Burgess’in ortak merkezli ve iç içe geçmiş halkalardan oluşan yoğunlaşma bölgeleri modelinden yararlanan Shaw ve Mckay suç istatistikleri ve mahkeme kayıtlarını kullanarak Şikago kentinde suçun bölgesel analizini yaparak suçun yoğunluklu olduğu bölgeleri ve neden bu bölgelerde yüksek suç oranları görüldüğünü incelemektedir. Ümit’in belirttiği gibi, Shaw ve Mckay çalışmalarında yoksulluğun en yoğun yaşandığı, akıl hastalıkları, fahişelik, intihar gibi vakalara diğer bölgelere göre daha sık rastlandığı geçiş bölgesinde çocuk suçluluğunun arttığını dışarıdaki dairesel bölgelere doğru gidildikçe çocuk suçluluğu oranının azaldığını haritalaştırmaktadırlar (2007, s. 78).

Shaw ve Mckay, iş bulma umuduyla şehir merkezine gelen göçmen ailelerinde yetişkinler fabrikalarda işe gittiklerinde çocukların ailelerinden yetersiz ilgi gördüklerini, günlerini sokaktaki çocuklarla geçirerek ailelerinkinden çok farklı

sosyal norm ve kuralların olduğu yeni bir kültürün içinde kendilerini bulduklarını gözlemlemektedir. Ev ve sokak ikileminde kalan çocuklar, Şikago şehrindeki çetelerle tanışmakta ve anne-babalarının yaptığı gibi gün boyu çalışmak yerine başka yollarla Amerikan Rüyasını gerçekleştirebileceklerinin farkına varmaktadır. Kültür ve değer çatışması yaşayan çocukların aileleriyle bağları giderek daha çok zayıflamakta ve bu çocuklar sokak yaşamına daha çok adapte olmaktadır. Yetişkin suçlular çocuk suçlulara bildikleri şeyleri öğreterek, çocukların da aynı yoldan geçmelerine neden olmaktadır (Dolu, 2013, s. 7). Grupların değer ve alışkanlıklarının, yeni üyeleri aracılığıyla gelecek kuşaklara aktarması sürecini Shaw ve McKay, “kültürel iletim” olarak adlandırmakta ve çocuk suçluluğunun aynı bölgede sürme nedeni olarak görmektedir (Attar, 2010, s.18).

Geçiş bölgesi suçluluğun gelenek halinde kuşaktan kuşağa özellikle erkek çocuklara aktarıldığı bölgedir (İçli, 1993, s. 37). Bu bölgede fakirlerin yaşadığı şehrin en ucuz evleri vardır. Gelir düzeyi yükselenler bu bölgeyi terk eder ve onların yerine başka göçmenler gelir (İçli, 1999, s. 86). Nüfusun değişmesi, harabe evler, yoksulluk, yüksek oranlı göçmenlerin varlığı, yetişkin suçluluğu, zihni düzensizlik gibi şehrin kenar ve yoksul mahallerinde görülen değişim/dönüşümler, sosyal sistem ve değerlerin çatışmasına ve çatışmanın devamlılığına yol açar. Çevresel bozulma birey üzerinde kontrolü zayıflatır ve bunun sonucunda sosyal düzensizlik meydana gelir (Ayan, 2011, s. 21). “Böylece fiziksel yapının sosyal yapıyı, sosyal yapının da bireyi etkileyeceğini öngören sosyal düzensizlik teorisi” (Dolu, 2013, s. 7) ortaya çıkar.

Geçiş bölgesinin temel sorunsalı hızlı hareketlilik nedeniyle yaşanan sosyal düzensizliktir. Etnik heterojenlik, nüfus hareketliliği, düşük ekonomik statü, işsizlik, sağlıksız etkileşim sosyal düzensizliği açıklamakta ve bunlar bireyi suça iten öğeler olmaktadır (Oktik, 2013, s. 19). Kültürel heterojenlik ve hareketlilik gibi sosyoekonomik koşulların zayıflattığı toplumsal ilişkilerle tanımlanan geçiş bölgesi, sosyal çözülmenin yaşandığı bölgedir. Sosyal düzensizlik kuramına göre sosyal çözülme bölgesinde yaşamak çocuk suçluluğuna yol açmaktadır (Ümit, 2007, s. 78-79).

Sosyal çözülmeye gelen süreç şu sonuçları doğurmaktadır:

- “a) çocuklar üzerinde sosyal denetimin önemli ölçüde yok olması;
- b) suçlu davranışın genelde ebeveynler ve komşular tarafından onay görmesi;
- c) suç işlemek için çok sayıda fırsatın olması;
- d) meşru iş ve eğitim için çok az sayıda fırsatın olması” (Kızmaz, 2005 akt. Ümit, 2007, ss. 78-79).

Sağlıksız Kentleşme Sürecinde Çocuk Suçluluğunu Ortaya Çıkaran Faktörler Göç

Kentler nüfusun yoğun olduğu, sosyoekonomik ve kültürel olarak farklı ve çeşitli etnisitelerden insanların bir arada yaşadığı yerlerdir. Göç ile kentlerde nüfus sayısı artmakta ve kentler heterojenleşmektedir. “Göç insanların tek başına ya da tüm aile bireyleriyle bir yerden başka yere gitmelerini ifade eder” (Altuntaş, 2014, s. 36). İnsanların mekân değiştirmelerinde itici ve çekici faktörler etkili olmaktadır. Tarımda makineleşme, toprakların verimsizleşmesi, insanların topraksız kalması, açığa çıkan işgücü ve insanların yoksullaşmasıyla insanlar zorlayıcı şartların etkisiyle iş bulma, yoksulluktan kurtulma umuduyla kentlere itilmektedir. Kentlerin iş, eğitim, sağlık olanaklarına sahip olması onları cazibe merkezleri haline getirmekte, kentlerin çekiciliği insanların kırdan kente göç etmesine neden olmaktadır.

Türkiye’de kentleşmenin hızlandığı 1960’lı yıllardan sonra, polislin yakaladığı 18 yaşından küçük çocukların sayıları artmaktadır. Bu çocuklar daha çok kaçakçılık, hırsızlık, cinsellik ve şiddet suçları ile yankesicilik suçları işlemektedirler. Önemli bir bölümü, İstanbul’a göç ettikten sonra suç işleyen çocuklardır (Saran, 1968 akt. Attar, 1994, s. 29).

Türkiye’de göç ve çocuk suçluluğu ilişkisini değerlendiren çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Gönültaş’ın (2009) Adana’da mala karşı ve şahsa karşı suç işlemiş 470 suça sürüklenen çocukla yaptığı çalışmada çocukların %53,8’inin göçmen aile çocukları olduğu ve bu göç eden aile çocuklarının %69,7’sinin mala karşı suç işlediği ortaya çıkmıştır (akt. Gönültaş ve Kelebek, 2017, ss. 147-148). Özen ve arkadaşlarının (2005) Diyarbakır’da “farik mümeyyizlik incelemesine gelen” 165 çocuk ile yaptığı çalışmada, çocukların %28’i göç eden ailelerden gelmektedir. Bu çalışmada, büyük şehre uyum sağlayamayan göç eden aile çocuklarının, aile denetimi ve komşuluk ilişkilerinin yetersizliği nedeni ile suç davranışında bulunma olasılıklarının yüksek olduğu, eğitimi yarıda bırakma, sigara kullanma, suçu tekrarlama ve hırsızlık gibi olumsuz deneyimler edindikleri ileri sürülmüştür (akt. Gönültaş ve Kelebek, 2017, s. 148). Erkan ve Erdoğan’ın suça karışan ve suça karışmayan çocukların aile ilişkileri ve saldırganlık davranışlarını karşılaştırmak ve çocukları suça iten sosyodemografik özellikleri ortaya çıkarmak için 50 suç işlemiş ve 50 suç işlememiş çocukla Diyarbakır merkezde yürüttüğü araştırmada göç ile suç arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada suça karışan çocukların %90’ının son 10 yılda Diyarbakır’a göçle gelen ailelerin çocuklarından oluştuğu bulgulanmıştır (2006, s. 84-85). Kızmaz ve Bilgin’in Diyarbakır kent merkezinde herhangi bir suç istinadı ile Çocuk Şube Müdürlüğü’ne getirilen ve haklarında işlem yapılan 30 çocukla yaptığı çalışmanın önemli bir bulgusu çocukların % 70’inin göç eden ailelerden geldiğidir (2010, s. 282-285). Türkiye’deki ceza ve infaz kurumlarındaki tutuklu ve hükümlü çocuklarla yapılan, verilerin 2007 yılında toplandığı araştırmaya göre, Türkiye genelinde 19 ilde, 21 ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlü çocuk ve

gencin (toplam 1545 kişi) %45,6'sı, doğduğu yerden en az bir kere göç etmiştir (TBMM, 2009 akt. Attar, 2010, s. 75-76).

Yapılan araştırmalar genellikle, çocuğun alıştığı bir çevreden farklı bir çevreye zor uyum gösterdiğini, bu zorluğun ve çocuğun çoğu kez göçmenlere karşı kentlilerin önyargısından dolayı soyutlanmasının az ya da çok ağırlıkta suçlar işlemeye yönelmesini kolaylaştırdığını göstermektedir (Yavuzer, 1994, s. 213). Kente yapılan göçler kentte hiyerarşik bir tabakalaşma ve kentsel bir gerilim ortaya çıkarabilmektedir. Ümit'in belirttiği gibi, kente her yeni göç yerli ile öteki arasında çekişmenin yaşanmasına neden olmakta, kente yeni gelenler kentin yerlileri tarafından tehlikeli olarak algılanmaktadır. Yerliler tarafından tehlikeli damgasının vurulması göçle gelen çocukların kendilik algıları üzerinde etkili olarak çocukların kendilerini içeriden damgalamalarına neden olmaktadır. Nitekim Ümit'in yaptığı araştırmada yerinden olma deneyimi yaşayan çocuğun hırsızlık suçu işlemesini olağanlaştırdığını bu suç edimini gaspa kadar çıkarıp kendisi gibi göç deneyimi yaşamış çocukların da kendilerini suçlu olarak kodlandığını ifade etmesi içeriden damgalamanın sonraki sapma davranışlarını tetiklemesi açısından önemli görülmektedir (Ümit, 2007, s. 258-259).

Umutlarıyla kente hareket eden nüfus içerisinde çocuklar göç sürecinden etkilenmektedirler. Çocukların yaşadıkları yerleri değiştirmesi onların çocuk dünyasında yıkımlar yaratabilmektedir. Dolayısıyla kente göç çocuklar için basit bir yer değiştirme olmamaktadır. Çocukların yaşadıkları göç deneyimi onların kırsaldaki ve geldikleri kentteki dünyalarını sorgulayıp, asıl yerlerinden ulaşmak istedikleri hayatı sunacak kentteki yaşama doğru yönelmelerini sağlayabilmektedir. Kente göç eden çocuklar, kente kendilerinden önce gelerek enformel yapıda yer edinmiş hemşehrilerinin oluşturdukları gayrimeşru ilişki ağına girerek kentsel rant elde etme kanallarında hareket edebilmekte ve yükselebilmektedirler (Ümit, 2007, s. 249-251). Kentin tanımladığı kültürel hedeflere gayrimeşru yollarla ulaşmaya çalışan çocukların suç işleme olasılıkları artmaktadır. Kentteki gayrimeşru yapının içine dahil olan göç çocukları bu yapıda göçle gelen ağabeylerini-büyüklerini örnek alıp suçla tanışarak, yankesicilikten hırsızlığa, uyuşturucu madde suçlarına kadar çeşitli suç türlerini işleyebilmektedirler. Böylelikle çocuğun toplumla aracılığını yapan bu grupların suçun kültürel olarak aktarılmasında etkili olduğu söylenebilir. Bartollas ve Schmallegger'in ifade ettiği gibi, Shaw ve Mckay'in sosyal düzensizlik teorisine göre kentleşme ve göçler toplumun düzensizleşmesine katkıda bulunmaktadır. Daha sonra suça yönelik davranışlar, düzensiz toplumlarda yasa dışı aktivitelere yatkın olan çocuklara, cezbedici yaşam biçimi olması nedeniyle alternatif sosyalleşme yöntemi olmaktadır. Geleneksel adetlerin yerini alan suç gelenekleri nesilden nesile aktarılmaktadır (2017, s. 81-82).

Köylerden kentlere doğru yaşanan hızlı göçler bir yandan göç çocuklarının suç işleme potansiyelini artırırken diğer yandan sosyal olarak düzensiz çöküntü alanlarının oluşmasını ve gecekonduların sorununu doğurmaktadır. Bu bağlamda göç

çocuklarının yaşadıkları gecekondular kentleşme sürecinde ortaya çıkan çocuk suçluluğunun anlaşılması açısından önemli olmaktadır.

Gecekondu/ Çöküntü Bölgeleri

Gecekondu kırsal kesimden gelenlerin ve alt gelir grubunda yer alanların yerleşim mekanlarıdır. Genellikle kentsel imara açılmamış, altyapıdan yoksun olan, başkalarına ya da kamuya ait arsalar üzerinde kısa dönemde yapılan konut türleridir (İçli, 2009, s. 192-193). Köylerden kentlere göç eden çocuklar ve aileleri yabancı bir çevre içine girerler. Bu durum yaşadıkları fiziksel mekân ve sosyal mekân için geçerli olmaktadır. Kente göç eden aileler kentin çevresini saran gecekondulara ya da apartmankondu türündeki yapılara yerleşmektedir. Bununla birlikte kentin merkezi bir yerinde terk edilmiş, fazla kullanılmayan eski yerlerde kalmaktadırlar (Bilgili, 2000, s. 206).

Göçmen çocuklarının sosyal ve psikolojik olarak gelişimlerini sağlıklı yönde etkileyebilecek olumsuzlukları içinde barındıran gecekondular, onların her an suç işlemelerine ortam oluşturacak şartlara da sahiptir (Avcı, 2008, s. 61). Gecekonduların yasalara aykırı olarak yapılması otoriteye bir başkaldırmadır. Ayrıca iç içe yaşam tarzı, ailelerin içli dışlı olması gecekondularda yaşayanların anlaşmazlıklar yaşamasına neden olabilmektedir. Kent hizmetlerinin, imkânların yetersizliği karşısında bu olanaklardan yararlanmak isteyenlerin sayıca fazlalılığı çatışmalara kaynaklık edebilir. Gecekondu bölgelerindeki ekonomik olumsuzluk, çocukların ve gençlerin yeterince eğitilmesini engellemektedir. Bu durum yetişenlerin suçlu olma olasılıklarını artırmaktadır (Özek, 1974, s. 127-128).

Gecekondunun çekirdek ailesi, kentin modern çekirdek ailesinden kültürel olarak farklıdır. Gecekondu ailesi yörenin geleneksel değerlerine bağlı olmakla birlikte, kent değerlerine yarı yarıya özenerek ve yadırgayarak bakmaktadır. Erkek otoritesini kaybetmek istemezken, kadın ve çocuklar daha özgür olmak isterler. Bu kültür çatışmasının sarsıcı etkisi gençler üzerinde daha çok olmaktadır. Otoriteye başkaldırmak, kentli yaşlılarına özenmek, kırsaldan gelen gençler için kendini kanıtlama ve sınırlı imkânlarına başkaldırı yolu olabilmektedir (Yavuzer, 1994, s. 215). Bu bağlamda çocuğun yaşadığı çevre ve koşullara başkaldırması ve kentli yaşlıları gibi olmak istemesi çocuk suçluluğunun belirleyicisi olabilmektedir.

Kırdan kente gelen, gecekondularda yaşayan aileler sosyoekonomik ve kültürel problemlerle karşı karşıya kalınca zamanla geleneksel davranış kalıplarının dışına çıkmış, dayanışma ve sahip çıkma duygusunu yitirmişlerdir. Bu özellikteki ailelerden topluma yansıyan ise çocukların ihmal ve istismarı, dışlanması, şiddete uğraması ve sokağa terk edilmesi olmuştur (Barış, 2009, s. 99). “Ebeveyn yaşadıkları problemlerin etkisi ile evi çocuk için çekici kılmak yerine; ihmal, istismar, sevgi ve şefkat yoksunluğu, yeterli beslenememe, oyun mahrumiyeti, dar ve uygun olmayan mekânlar gibi nedenler yüzünden itici hale getirmektedir” (Bilgili, 2000, s. 207). Evden uzaklaşan çocuklara kent sokakları cazip hale gelmekte, sokağın riskli ve korumasız ortamı çocukları suçun içine

çekebilmektedir. Sokağın özgür gibi görünen havasına kendisini kaptıran çocuklar suç geçmişi olan kişilerle ilişkiler geliştirebilirler, uyuşturucu çetelerinin içine karışabilirler, sokaklarda kapkaç yapabilirler. Tütengil'in belirttiği gibi, ailenin ve toplumun denetiminin azalması sonucunda da çocuk suçluluğu önem kazanır (1962, s. 98).

Gecekonduunun çocuk suçluluğu üzerine etkisini yapılan araştırmalarda da görmek mümkündür. Nitekim, 1971 yılında yapılan bir araştırmada, 1181 çocuk suçludan 701'inin gecekonduya yaşadığı tespit edilmiştir (Yavuzer, 1994, s. 215). İzmir'de yargılanan 5000 çocukla yapılan bir araştırmada suç işleyen çocukların göçlerin ve gecekondulaşmanın yoğun olduğu bölgelerde yaşadığı belirlenmiş, suç işlemekle yargılanan çocukların % 57.9'unun gecekonduya yaşadığı belirtilmiştir (Odabaşı, 2006 akt. Başbüyük ve Karakuş, 2012, s. 51). Ayan'ın Ankara, İzmir ve Elazığ Çocuk Eğitim Evleri'nde bulunan hükümlü çocuklarla yaptığı araştırmada elde ettiği veriler çocukların %78'inin gecekonduya yaşadığını göstermektedir (2011, s. 83). Karagöz'ün Antalya'da yaptığı araştırmaya göre haklarında bilgi toplanan 225 çocuğun büyük çoğunluğu gecekonduya oturmaktadır (Karagöz, 1995 akt. Coşar, 2005, s. 305).

Yoksulluk

Suçla ilgili literatürde yoksulluk ile suç arasında neden sonuç ilişkisinin bulunduğu söylenmekte olup yoksulluğun suça sebep olduğu yönünde genel bir kanı bulunmaktadır. Ancak yoksulluk ve suçtan birinin varlığı zorunlu olarak diğerini ortaya çıkarmamaktadır. Yoksulluk suçluluğu etkileyen unsurlar arasında bulunmaktadır (Açıkgöz, 2015, s. 251-252). Nitekim Kocadaş'ın yaptığı araştırmada ailenin ekonomik durumu çocukların işledikleri suçlara etki eden önemli bir faktördür. Bu araştırmaya göre işlediği suç nedeniyle yargılanan çocukların %48,3'ü gelir düzeyi düşük olan grupta yer almaktadır. Düşük gelir grubundan yüksek gelir grubuna doğru suç işleme oranının azalarak sıralandığı belirtilmektedir (2007, s. 177).

Giderek daha fazla nüfusun kentlerde yaşaması ve küreselleşmenin çok boyutlu etkenleri kent yoksulluğu kavramını ortaya çıkarmaktadır. Kent yoksulları kentsel emek piyasasına, sağlık ve eğitim imkânlarına, temiz içme ve kullanma suyundan yararlanma olanaklarına ulaşamayan bir profile sahiptir. Kişinin temel maddi ihtiyaçlarının karşılanmamasıyla birlikte, kent yaşamından izole olması ve kendisini dışlanmış hissetmesi, politik süreçlere katılmaması yoksulluk olgusunun ekonomik ve sosyal bir sorun olduğunu göstermektedir. Kentin sunduğu olanaklardan yararlanmadan kentte yaşamını idame ettirmeye çalışan kent yoksulları, yoksulluğu gelecek kuşaklara aktarmaktadır (Açıkalın, 2013, s. 328-329).

Suç davranışına alt gelir grubuna mensup olanların yaşadığı semtlerde daha sık rastlanılmaktadır. Shertzer ve Stone'a göre, yoksul semtlerde yaşayan gençlerin suç işleme nedenleri şöyledir:

- “Gencin sosyal ve ekonomik olarak bazı arzular taşıması ve bu arzulara yasal yollarla ulaşmak için fırsatının olmadığını düşünmesi.
- Mevcut durumdan hoşnut olmama, daha iyi duruma gelmek için karşı karşıya kalınan engellere karşı memnuniyetsizlik.
- Çok sayıda insanın sıradan eğitimle veya geleneksel yollarla yüksek mevkilere gelmesinin kısıtlılığı karşısında gencin içine düştüğü ümitsizlik” (Kulaksızoğlu, 2002 akt. Turan, 2013, s. 161).

Çocuğun akranlarıyla arasında ekonomik açıdan farklılıkların olması onda aşağılık duygusunun gelişmesine neden olabilir. Akranlarına kendini beğendirmek isteyen genç iyi bir kıyafet almak, güzel bir evde oturmak gibi isteklerle toplumsal yaşama katılmak ister (Yavuzer, 1994, s. 153). Cohen’in görüşlerine göre, alt sınıfların orta sınıf statüsüne yasal yollarla ulaşma olanakları zayıftır (Ümit, 2007, s. 183). Çocuk bu statü ve maddi isteklerini gerçekleştiremediğinde daha öfkeli hale gelebilir, isteklerine yasal yollarla ulaşma umudunu yitirebilir. Çocuğun içinde bulunduğu ruhsal durum onu suç davranışına yöneltebilir. Cloward ve Ohlin’in iddia ettiği gibi yoksul çocuklar statü ve maddi zenginliği meşru yollarla elde edemedikleri için meşru olmayan yollara başvurmak zorunda kalabilirler (Seyhan ve Bahar, 2006, s. 27).

Alt gelir grubunda yer alan ailelerin çocukları, diğer gelir gruplarına mensup ailelerden gelen çocuklara göre daha az denetime tabidir. Yoksul aile çocuklarının suçluluğunda yetiştirme şartlarının etkisi vardır. Yetiştirme sürecinde çocuklar maddi araçların yokluğu nedeniyle zevkten yoksun olurlar ve aile içinde disiplinsizlikle karşı karşıya bulduklarından dolayı erkek çocukların işledikleri suçlar çoklukla hırsızlık suçu ve kızların işledikleri suçlar başıboşluk, serserilik suçlarıdır (Dönmezer, 1984 akt. Akalın, 2000, s. 528).

Kırdan kente göçle gelen nüfus kırsalda yaşadığı yoksulluğu kentsel alanlara taşımaktadır. Kentlerde gecekondualarda kümelenen aileler çocuklarını işgücüne katarak yoksulluğa tepki vermektedir. Yoksul aileler için eğitim uzun vade gerektiren ve maliyetli bir uğraş olarak görülmekte ve onların yaşamlarını idame ettirebilmeleri için çocuğun gelirinin büyük önemi bulunmaktadır. Dolayısıyla yoksulluk içerisinde bulunan çocuklar okullarını bırakarak erken yaşlardan itibaren çalışmaya başlamakta, çocuk işçiliği yapmaktadırlar. Çocuk işçiliğinin tehlikeli bir boyutunu oluşturan sokakta çalışma yoksul çocukların yaygın olarak yaptıkları bir iş olmaktadır.

Sokakta çalışan çocukların ise suç riski artmaktadır. Nitekim, Bilgin’in yaptığı araştırmada sokakta çalışan çocukların % 58.8’inin kapkaç, hırsızlık, kavga, madde kullanma/satma şeklindeki suç ve sapkın eylemlerden dolayı polis tarafından alıkonulduğu/gözaltına alındığı, % 8.8’inin de sicil kaydının bulunduğu görülmektedir (2012, s. 88). Erkan ve Erdoğan yaptıkları araştırmada suç işleyen çocukların % 68’inin sokakta çalıştığını ortaya koymakta ve çocuk suçluluğunda

sokakta çalışan çocukların/sokak çocuklarının potansiyel suç grubu oluşturduğunu belirtmektedirler (2006, s. 88).

Kentsel Mekân ve Çocuk Suçluluğu İlişkisi

Suçun oluşumunda mekânın etkisini açıklamak için Davidson (1999) suçlu üçgeni kavramını kullanmaktadır. Bu üçgenin köşelerinden birini suçlu, diğerini mağdur ve üçüncü köşesini mekân oluşturmaktadır (Aliğaoğlu, 2007 akt. Taş ve Akça, 2015). Suçun oluşumunda suçlu ve mağdur kadar mekânın da önemi bulunmaktadır. Dolayısıyla suçun mekânla ve mekândaki insanlarla ilişkilendirilmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Kentsel mekânın fiziki ve sosyal yapısından kaynaklı suç gelişebilmektedir. Mekânın fiziksel yapısına ait özellikleri ifade eden fiziksel özellikler ile mekânda yaşayan bireylerin özelliklerini yansıtan sosyal özellikler kentsel mekânın suçun gelişimini sağlayan iki karakteristik özelliğidir. Duvarlarda grafiti olup olmadığı, zarar görmüş kent mobilyalarının varlığı, çöplerin rahatsızlık verecek kadar yaygınlığı, terkedilmiş binaların varlığı, binaların harabe durumda olması, binaların pencerelerinde demir parmaklıkların yoğun olarak bulunması, kentin nüfus ve alan olarak büyüklüğü, ışıklandırmanın yetersizliği, karma kullanımların yaygın olmadığı yerlerin akşam saatlerinde tenhalaşması, sabah saatlerinde yerlerin aşırı kalabalık olması kentsel mekânda suçu etkileyen fiziksel yapının özelliklerindedir (Hideg ve Manchin, 2007, Greene, 2003, Wekerle ve Whitzman, 1995 akt. Ataç, 2007, s. 19-20). Sokakta yaşayan evsizlerin varlığı, kavga ve gürültünün yoğun olarak yaşanması, zayıflayan komşuluk ilişkileri, yaşanan etnik çatışmalar (Hideg ve Manchin, 2007 akt. Ataç, 2007) ise kentsel mekânın sosyal yapısının özellikleridir.

Kent mekânları içinde suçun en çok işlendiği belli noktalar bulunmaktadır. “Belli düzeydeki suçların, belli dönemler boyunca süregelen biçimde yoğunlaştığı hassas mekânlar” (Ratcliffe, ve McCullagh, 1999) olarak tanımlanan bu noktalar sıcak noktalar. Sıcak noktalar, suçun sık olarak ve yüksek oranda işlenebileceğinin öngörüldüğü, yılda birden fazla kez suçun işlendiği yerlerdir. Bu yerleri toplum damgalamakta ve kentliler bu yerlerden sakınmaktadır (Ataç ve Gürbüz, 2009, s. 34). Sıcak noktalar suçu üreten, suçu çeken ve suç oluşumunu kolaylaştıran alanlardır (Brantingham 1995, s. 7-9; Ataç, 2007, s. 18).

Suçü üreten alanlar nüfus hareketliliğinin sürekli olduğu alanlardır (Brantingham ve Brantingham, 1999,). Tipik örnekleri arasında alışveriş bölgeleri; eğlence bölgeleri; ofislerin yoğunlaştığı yerler; veya spor stadyumları yer alır. (Brantingham, 1995, s. 7). Bu alanlardan genellikle çekinilmekte olup, bu alanlar sosyal ve mekânsal olarak kent içinde ayrışmanın olduğu mekânlardır. Bu alanlarda uyuşturucu kullanımı yaygın olup, kullanıcı grubu suça meyillidir ve şiddet yaygınlaşmıştır. Türkiye’de de birçok kentte bulunan, çöküntü bölgeleri ya da adı suçla anılan gecekondu mahalleleri suçu üreten alanlara örnektir (Ataç, 2007, s. 19).

Aladağ'ın (2016) yaptığı araştırmada çocuk suçlular oturdukları mahallelerdeki akranlarının çoğunun hırsızlık, gasp, kapkaç gibi suçlara bulaştıklarını, çok küçük çocukların bile uyuşturucu madde kullandıkları ve uyuşturucu madde kullanımının çok yaygın olduğunu dile getirmekte, bu çocukların ikamet ettikleri mahallere bakıldığında ise gecekondu mahallesinde ya da yoksulluğun yoğun olarak yaşandığı mahallelerde yaşadıkları görülmektedir.

Suçu çeken alanlar uyuşturucunun satıldığı, fuhuşun yapıldığı, yoğun alkol tüketildiği ve korumanın yeterli olmadığı mekânlardır. Bu alanlar daha çok suç işlemeye istekli suçluları mekâna çekmektedir. Büyük alışveriş merkezleri, büyük-güvensiz parklar, iş veya ticari merkezler de suçu çeken alanlara örnek olarak verilebilir (Brantingham, 1995; Brantingham ve Brantingham, 1999). Brantingham'a göre, suçu çeken alanlar, yüksek motivasyona sahip ve suç işlemeye meyilli suçluların belirli suç türlerine yönelik bazı avantajları nedeniyle etkisine kapıldığı ve söz konusu bu suçlulara suç işleme imkanları tanıyan belirli başlı alanlar, mahalleler, semtlerdir (1995, s. 8). Kentlerin genellikle düğüm noktaları olan kent merkezleri ya da ticari merkezlerde kentliler hemen her saatte bu mekânlarda bir araya toplanmakta ve kalabalıklar oluşmakta, özellikle hırsızlık, gasp gibi suçları işleyenler için bu mekânlar fırsat yaratmaktadır. Bu nedenle çoğu kent merkezi suçun oluşumunun en fazla tetiklendiği kent mekânlarıdır (Ataç, 2007, s. 19). Çocukların bu mekânlarda gizlenme olanakları fazla, yakalanma riskleri azdır. Dolayısıyla bu mekânları kendilerine avantaj olarak görebilmektedirler. Suçluyu kendine çeken bu mekânlarda nüfusun kalabalık olması, kimsenin kimseyi tanımaması çocukların suç işlemelerini kolaylaştırabilmektedir. Yılmaz'ın (2006) belirttiği gibi "suçlunun kendisinin bilindiği çevreden uzak yerlerde suç işlediği görülmektedir".

Kentlerde çocuklar mekânsal komşuluk birimleri olan mahallelerinde hırsızlık, yan kesicilik gibi suçları işlemek yerine zenginlerin yerleşim yerlerinde bu suçları işleme eğiliminde bulunmaktadırlar. Kentsel mekânlarda kaynakların eşitsiz dağılımı kentsel mekânda sosyo-ekonomik farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Suç işleyen çocukların yaşadığı kent mekânlarının kötü konut koşullarının ve yoksulluğun yüksek oranda bulunduğu gecekondu mahalleleri ve çöküntü bölgeleri olduğu göz önünde bulundurulduğunda onların zenginlerin mahallelerini hırsızlık suçunun işlenecek mekânları olarak gördükleri anlaşılmaktadır. "Hırsızlık yaparken kendi mahallelerinin dışında "işe çıkmaları" ve zengin olarak gördükleri mahallelere ve evlere girmeleri, hem zenginliğe karşı bir tür nefret beslemeleri hem de oralarda çalınacak bir sürü şey olmasından kaynaklanmaktadır" (Aladağ, 2016, s. 84). Bu çocukların toplumsal olarak dışlanmışlık yaşadıkları ve aşağılık duygusu geliştirdikleri söylenebilir

Suçun oluşumunu kolaylaştıran alanlar, suçlunun hedeflediği eylemi gerçekleştirmeksizin fırsatını bulduğu durumda suç işlemesine olanak sağlayan alanlardır. Metro istasyonları ve otobüs durakları bir yandan kentlilerin dolaşımını kolaylaştıran toplanma yerleri olma özelliği taşımaktadır. Diğer yandan günün

önemli bir zaman diliminde kalabalık ve karmaşık olmaları nedeniyle suçun kolaylıkla işlenebildiği yerler olabilmektedir. Bu nedenle kentlerdeki metro çıkışları, geç vakitlerde tehlikeli olan otobüs durakları, alt ve üst geçitler, cadde ve sokakların tenhalaşması, otoparklar suçun oluşumunu kolaylaştıran alanlar arasındadır (Ataç, 2007, s. 19). Çocuklar denetimin yetersiz olduğu bu mekânlarda gündüz saatlerinde kalabalıkların olmasından yararlanarak hırsızlık, kapkaç gibi suçları kolaylıkla işleyebilirler ve geç saatlerde yaşanan tenhalaşmayla birlikte buralarda dolaşan insanları darp edebilir, gasp suçu işleyebilir, torbacılık (uyuşturucu madde satıcılığı) yapabilirler. Kentlerdeki metruk binalar da suçun oluşumuna zemin hazırlayabilmektedir. Terkedilmiş alanlarda çocuklar esrar, tiner gibi maddeleri kullananlarla bir araya gelebilmekte, suçlu alt kültürleriyle etkileşime girerek onların suç davranışlarını benimseyebilmekte, insanların güvenliğini tehdit eden, kentin suç unsurları olabilmektedirler.

SONUÇ

Kentler kırsal bölgelere göre suçun daha fazla işlendiği yerlerdir. Kırsaldaki birincil ilişkilerin yerini kentlerde ikincil ilişkilerin alması, bireyselleşme ve yalnızlaşmanın artması, kente göçle gelen nüfusun gecekondular mahallelerine/çöküntü bölgelerine yerleşmesi ve kentte uyum sorunları yaşamaması, sosyal denetim eksikliği, kentlerde ortak mekânların kullanımında kalabalıkların olması, yasadışı yollardan para kazanma yollarının olması, suçluların saklanabileceği mekânların bulunması, mekânların suçu doğurmaya elverişli olabilmesi kentleri suçun işlendiği ideal mekânlara dönüştürmektedir. Bu çalışmada kentleşme, kentsel mekân ve çocuk suçluluğu ilişkisi analiz edilmeye çalışılmaktadır. Çalışma sağlıklı kentleşmenin beraberinde getirdiği göç, gecekondular ve yoksulluk sorununun çocuk suçluluğuna neden olduğunu ortaya koymaktadır. Sağlıklı kentleşme doğrultusunda kırdan kente yaşanan göçle kentte gecekondular bölgelerine yerleşen nüfus, yoksulluk, işsizlik sorunuyla karşılaşmakta, bu aileler çözülmeye başlamakta, ailelerin çocuklar üzerinde kontrolü azalmakta ve sokaklar çocukların egemen sosyalleşme mekanlarına dönüşebilmektedir. Sokağa itilen çocuk kendini suçun içinde bulabilmekte, yasa dışı işlerle uğraşıp, uyuşturucu madde kullanabilmektedir. Uyuşturucu madde kullanımının çocuk suçluluğunu artırıcı etkisi bulunmaktadır. Ayan'ın araştırma bulgusu bu görüşü destekler niteliktedir. Ayan'ın araştırmasında Çocuk Eğitim Evleri'nde hükümlü olarak bulunan çocukların yarısından fazlası kendisinin uyuşturucu kullandığını belirtmektedir (2011, s. 116).

Çocuk suçluluğunun mekân ile bağlantısı vardır. Kentsel mekânın çocuğu suça ittiği söylenebilir. Erman'ın belirttiği gibi, kentte damgalanmış mekânlar bulunmaktadır. Kentin suçla anılan mekânlarında yer almak istemeyen insanlar mekânı terk etmeye başlar. Geride kalanlar suç alt kültürüne bağlı bir şekilde yaşamaya devam ederler. Bu alt kültürün bir parçası haline gelenlerin yasadışı işlerde çalışması ve bu yolla para kazanmaları, suçlu insanlarla etkileşim halinde olmaları söz konusu olmakta, yasal işlere başvuru ve farklı insanlarla etkileşim

şansları bu ortamda zorlaşmaktadır. Bu durum onları suçun içine çekmektedir. Böylece bir kısır döngü oluşmaktadır: “mekânda yoğunlaşan suç faaliyetleri mekânı dönüştürmekte, suça doğru dönüşen mekân suçu ve suçluyu yeniden üretmektedir” (Erman, 2007, s. 32-33).

Kentte suçun yoğunlaştığı mekânlarda nüfus hareketliliği ve karmaşa fazladır. Bu alanlarda var olan suçlu kimlikler mekânın fiziksel yapısından yararlanarak mekâna hakim olmakta, bu kimlikler sayesinde suç kendini mekânda var etmektedir. Mekânlarda denetim boşluklarının ve gizlenme olanaklarının olması yeni suçluları mekâna çekmektedir. Çocuk suçlular da bu mekanlara giriş yapan kesimler arasında yer almaktadırlar. Suç kendisini mekâna yeni katılanlarla yenilemekte ve böylece suç döngüsü devam etmektedir. Bu mekânlarda hırsızlık, kapkaç, gasp, cinsel taciz suçları gibi suçlar işlenmektedir.

Çocuk suçluluğu ile mücadelede kentsel mekânların güvenli yerlere dönüştürülmesi önem taşımaktadır. Tenha bölgelerde önlemlerin alınması, özellikle bu yerlerde yeterli aydınlatmanın yapılması, metruk binaların denetim altına alınması ve bu mekanların düzenli ve yaşam kalitesi yüksek yapılara dönüştürülmesi, kullanım bakımından eril sokak özelliğindeki sokakların herkesin güvenle kullanabildiği mekânlar haline gelmesi çocuk suçluluğunu azaltıcı etki yapabilir. Suçun yoğun olarak işlendiği mekânlar olan istasyon ve duraklar, kalabalık sokak ve caddeler, ticaret ve kent merkezleri, alışveriş merkezleri gibi sıcak noktalarda etkin izleme mekanizmasının oluşturulması, denetimlerin artırılması, yeterli korumanın sağlanması çocuk suçluluğu için caydırıcı olabilir.

Çocuk suçluların genellikle ikamet ettiği gecekondu mahalleleri ve çöküntü bölgelerinin suçla anılan yerler olmaması için bu alanlara altyapı hizmetleri sunulmalı, sosyal ve mekânsal dışlanmışlık yaşayan gecekondu sakinlerinin ve çöküntü bölgelerinde yaşayanların kentle bütünleşmeleri ve etkileşimleri sağlanmalıdır. Kentlerde çocuk suçluluğunu önlemek için göçler kontrol altına alınmalıdır. Yoksulluk içinde olan ailelere gelir yardımı ve istihdam olanağı yaratılmalıdır. Böylelikle çocukların çalışma hayatından çekilmesi mümkün olabilir ve yasadışı faaliyetlerde bulunması engellenebilir. Yasadışılığın güvensiz ve korunaksız ortamından uzaklaşan çocuklara eğitim desteği verilerek çocuk suçluluğunun azaltılması sağlanabilir. Kentin sokak ve caddelerinde uyuşturucu madde satışının ve kullanımının sıkı denetimler yapılarak engellenmesi çocuk suçluluğu ile mücadelede önemli görülmektedir.

KAYNAKÇA

Ackerman, V.W. (1998). Socioeconomic correlates of increasing crime rates in smaller communities. *Professional Geographer*, 50, 372-387.

Açıkalın, N. (2013). Kent yoksulluğu, Fatime Güneş (Ed.), *Kent sosyolojisi* içinde (s. 312-347). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2978.

Açıkgöz, R. (2015). Yoksulluk ve suç: Doğrusal olmayan bir ilişki. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 251-265.

Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2020). *Adli istatistikler*.

<http://www.adlisicil.adalet.gov.tr> (Erişim Tarihi: 26.08.2022).

Akalın, N. (2000). Çocuğun suça itilmesinde toplumsallaşma öğelerinin etkisi. M. R. Şirin ve S. Usta Sayita (Haz.), *1. İstanbul çocuk kurultayı bildiriler kitabı* içinde (s. 524- 533). İstanbul: İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları.

Aksoy, E. (2007). Suç ve güvenli kent yaklaşımı. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülten 55/Kasım-Aralık.

Aladağ, G. (2016). *Kent, yoksulluk ve göç bağlamında çocuk suçluluğu: Diyarbakır örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Altuğ, F. (1989). *Kent ekonomisinin ilkeleri*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Yayınları, 34.

Altuntaş, B. (2014). *Mendile, simite, boyaya, çöpe Ankara sokaklarında çalışan çocuklar*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Ataç, E. (2007). Suçun kentsel mekandaki algısı: Güvensizlik hissi. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülten 55/Kasım-Aralık, 16-24.

Ataç, E. ve Gürbüz, D. (2009). Kentsel mekanda gelişen suça müdahale etmede disiplinlerarası güvenlik politikaları. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(1), 25-46.

Atış, E. ve Ünsal, H. (2020). Suç ve mekan ilişkisine coğrafi bir yaklaşım: Taşkoprü şehri (Kastamonu) örneği. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25(43), 49-72.

Attar, H. (1994). *Eğitim ve çocuk suçluluğu*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Attar, H. (2010). *Çocuk suçluluğunun önlenmesi kavramlar-kuramlar-kurumlar*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Avcı, M. (2008). Tutuklu çocuklar üzerine bir araştırma: Çocukların suça yönelmesinde etkili olan toplumsal nedenler ve çözüm önerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 49-73.

Ayan, S. (2011). *Suçlu kim? Türkiye’de çocuk suçluluğu*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Bağış, R.C. (2019). Çocukları suça sürükleyen çevresel nedenler: Sosyal bağ ve sosyal öğrenme teorileri ışığında bir değerlendirme. *Humanitas*, 7(14), 203-221.

Bariş, İ. (2009), Sokakta yaşayan çocuklar ve aileleri (İstanbul Örneği). *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 39, 87-114.

Bartollas, C. ve Schmallegger, F. (2017). *Çocuk suçluluğu*. D. Özyalçın ve B. Gönültaş (Çev.), Ankara: Nobel Yayın.

Başbüyük, O. ve Karakuş, Ö. (2012). Sosyal çevre ve suç: Sosyal yapı teorileri. O. Dolu (Ed.), *Kriminoloji* içinde (s. 48-59). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Bilgili, A.E. (2000). Göç çocukları ve kent, M. R. Şirin ve S. Usta Sayita (Yayına Haz.), *1. İstanbul çocuk kurultayı bildiriler kitabı* içinde (s. 203-210). İstanbul: İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları.

Bilgin, R. (2012). Sokakta çalışan çocukları bekleyen risk ve tehlikeler: Diyarbakır örneği. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(15), 83-93.

Brantingham, P. J. (1995). Criminality of place: Crime generators and crime attractors. *European Journal of Criminal Policy and Research*, Vol. 3, 5-26.

Brantingham, P. L . ve Brantingham, P. J. (1999). Theoretical model of crime hot spot generation. *Studies on Crime and Crime Prevention*, Vol.8, pp. 7–26.

Burkay, S. (2009). Sosyal problem görünümüyle sapma ve suç, N. Adak (Ed). *Sosyal problemler sosyolojisi: Dünyadan ve Türkiye’den örnekler* içinde (s. 287-326). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Coşar, Y. (2005). Kentleşen Türkiye’de çocuk suçluluğu. *TTB Dergisi*, 56, 281-327.

Cömert, Ö. ve Sevim, Y. (2017). Çocuk ve suç ilişkisinin sosyolojik suç kuramları ile incelenmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 29-40.

Davidson, N. (1999). “Crime and fear of crime”, M. Pacione (Ed.), *Appliedgeography: Principles and practice, an introduction to useful research in physical, environmental and human geography* içinde (p. 438-449). Routledge.

Dolu, O. (2012). Kriminolojinin dünü, bugünü ve geleceği: Kriminoloji bilimine giriş, *Kriminoloji* içinde (s. 3-17). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2736.

Dolu, O. (2013). Suç ve sapma teorileri. A. Geleri (Ed.), *Suç Sosyolojisi* içinde (s. 2-23). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2886.

Düzgün, Ş. (2007). Suç olgusuna teorik yaklaşımlar ve disiplinlerarasılık. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülten 55/Kasım-Aralık.

Ereş, F. (2009). Toplumsal bir sorun: Suçlu çocuklar. A. Solak (Ed), *Çocuk suçluluğu ve aile* içinde (s. 157-178). Ankara: Hegem Yayınları.

Erkan, R. ve Erdoğan, M.Y. (2006). Göç ve çocuk suçluluğu. *Aile ve Toplum*, 3(9), 79-90.

Erkut, G. (1991). Kentleşme sürecinin sosyolojik boyutu, H. SUHER (Der.), *Kentleşme ve kentleşme politikaları* içinde (s. 37-69). İstanbul: Türkiye Sosyal Araştırmalar Vakfı Yayınları.

Erman, T. (2007). Çandarlı-Hıdırlıktepe (Altındağ, Ankara) örneği üzerinden suç ve mekan ilişkisi ve mahalleli deneyimleri. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülten 55/Kasım-Aralık.

Gönültaş, M.B. ve Kelebek, G. (2017). Metropollerde önemli bir realite: Göç, çocuk suçluluğu ve sosyal hizmet odağında çözüm önerileri. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 141-155.

Görmez, K. (1997). *Kent ve siyaset*. Ankara: Gazi Kitabevi.

İçli, G. (2009). *Sosyolojiye giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.

İçli, T.G. (1999). *Kriminoloji*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

İçli, T.G. (1993). *Türkiye’de suçlular*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

İmamoğlu, A. (2015). *Psikolojik ve ahlaki açıdan çocuk suçluluğu*. İstanbul: Dem Yayınları.

Keleş, R. (1983). *Türkiye’de şehirleşme, konut ve gecekondu*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

Keleş, R. (1998). *Kentbilim terimleri sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi.

Kıray, M. (1998). *Örgütlenemeyen kent: İzmir*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Kızılcılık, S. (2000). *Sosyoloji yazıları 2*. Ankara: Anı Yayın.

Kızmaz, Z. ve Bilgin, R. (2010). Sokakta çalışan/yaşayan çocuklar ve suç: Diyarbakır örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 269-311.

Kocadaş, B. (2007). Düşük sosyo-ekonomik yapı suç ilişkisi: Malatya’da çocuk suçluluğu. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 157-186.

Konaç, E. (1974). Çocuk suçluluğu. A. Güriz ve P. Benedict (Ed.), *Türk hukuku ve toplumu üzerine incelemeler* içinde (s. 527-596). Ankara: Türkiye Kalkınma Vakfı Yayınları No.1.

Oktik, N. (2013). Sosyal sapma ve suçun sosyolojisine kuramsal yaklaşımlar. G. Önkal ve Ö. Sarı (Ed.), *Suçun sosyolojisi cezanın felsefesi* içinde (s. 3-44). Ankara: Nobel Yayın.

Özek, Ç. (1974). Türkiye’de şehirleşmenin ana nitelikleri ve ceza adaleti yönünden yol açabileceği sorunlar. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt: 39, Sayı: 1-4, 77-144.

Ratcliffe, J.H. ve Mccullagh, M.J. (1999). Hotbeds of crime and the search for spatial accuracy. *Geographical Systems*, 1(4), 385-398.

Sarı, Ö. (2013). Suç ve kent, G. Önkal ve Ö. Sarı (Ed.), *Suçun sosyolojisi cezanın felsefesi* (1. baskı) içinde (s. 3-44). Ankara: Nobel Yayın.

Seyhan, K. ve Bahar, H.İ. (2006). Çocuk suçluluğu etkileyen faktörler, Şule Erçetin (Ed). *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu: Çocuk ve suç* içinde (s. 13-37). Ankara: Hegem Yayınları.

Taş, B. ve Akça, F. (2015). Coğrafi bakış açısıyla Ödemiş şehrinde kişiye karşı işlenen suçlar. *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı: 64, 61-68.

Tekeli, İ. (1982). *Türkiye’de kentleşme yazıları*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Tezcan, M. (2012). *Çocuk sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayınları.

Tor, H. (2009). Çocuk suçluluğunda ailenin rolü, A. Solak (Ed.), *Çocuk suçluluğu ve aile* içinde (s. 47-60). Ankara: Serya Yayıncılık.

Turan, S. (2013). Suçluluk, Y. Şişman (Ed), *Sosyal sorunlar* içinde (s. 153-177). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2879.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2022). Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri, 2021. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2021-45586&dil=1> (Erişim Tarihi: 26.08.2022).

Tütengil, C. O. (1962), Köyden şehre göçün sebepleri ve neticeleri. *Sosyoloji Konferansları*, Sayı: 967, İstanbul: Fakülteler Matbaası.

Ümit, E. (2007). *Mekandan imkana çocuk suçluluğunun habitusu ceza ehliyeti ilişkisi*. Ankara: Ankara Barosu Yayınları.

Yavuzer, H. (1994). *Çocuk ve suç*. Ankara: Remzi Kitabevi.

Yılmaz, G. (2006). Suç ve mekan: Suçun temsili üzerine düşünceler. *Mimarlık*, 328.

Yörükoğlu, A. (1989). *Değişen toplumda aile ve çocuk*. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.